

אחת לשבע (-אלף דונם) / יהודה פולנה (יא) אמי"ת גוש דן

השעה הייתה מאוחרת כאשר חזר סוף סוף מארק לדירתו. הוא זרק את התיק ליד הדלת והלך ישירות אל המיטה. לא היה לא כוח אפילו להתרחץ. אך הזיעה שנדבקה לגופו השרתה עליו תחושה מאוד לא נעימה. מארק ניסה להירדם, אך לשווא. הוא לא יכול לישון. לא ככה. בלי רצון, פשט את בגדיו ונכנס למקלחת. הרצפה הקפואה הכאיבה לכפות רגליו והברז היה קר. מארק הקשיב לרוח המשתוללת בחוץ. ואז, פתח את הברז. מפל של מים קרים כקרח ניתך על ראשו. נשימתו כמעט נעתקה. הוא יצא במהירות מטווח זרם המים ונצמד לקיר המקלחת, שהרגיש די חמים לפתע.

מארק הביט במים הזורמים, וההבנה חלחלה אליו אט אט. המים לא יהפכו לחמים יותר. בעודו אוסף את שריריו הנוקשים ועצמותיו הכואבות מקור, מארק דחף את עצמו בכוח מתחת למים. הוא נשאר שם דקה, אולי פחות, אך התחושה הייתה של נצח.

מארק נדחף מהמקלחת, התנגב הכי מהר שהצליח באיבריו החצי-מתפקדים ודידה מהמקלחת אל מתחת לשמיכת הפוך שלו, האחרונה שנשארה לו. במשך חמש דקות הוא לא זז. חום גופו לאט הצטבר סביבו ואחרי עשר דקות נוספות, הוא סוף סוף הרגיש שחזר לטמפרטורת גוף נורמלית. אילו יכול לצפות בטלוויזיה או לקרוא ספר, בוודאי היה מרגיש טוב יותר. אך כשצריך לחסוך כל שקל כדי להישאר תחת קורת גג, אפילו אור מארק לא הדליק.

כאשר התעורר לקול דפיקות רמות, טרם זרחה השמש. בהתחלה חשב שאולי הארון שלו התפרק שוב, אך זה - עוד החזיק מעמד בפנינת החדר. הדפיקות הגיעו מכיוון הדלת. "רק רגע" אמר מארק. הוא לבש את בגדיו בזריזות. הדפיקות נעשו עצבניות יותר. "אני מגיע!" קרא מארק. הוא פתח את הדלת בזריזות. בפתח עמד איש מבוגר בחליפה ומזוודת עסקים בידו. "בוקר טוב אדוני" אמר האיש. מארק הביט על השמיים השחורים. "בוקר?" הוא שאל. "השעה 5:30 בבוקר אם לא שמת לב. אני נציג הבנק שלך. אפשר להיכנס?" "בטח" אמר מארק. הוא הניח את הכיסא מול מיטתו. האיש ניגש והתיישב. מארק עצמו התיישב על המיטה.

בלי לדבר הניח האיש את מזוודתו על ברכיו והוציא ממנה מסמכים. "מארק שמואל" אמר האיש. "נשלחתי מהבנק לעדכן אותך לגבי מצבך הכלכלי מאחר שלא ענית לטלפונים שלנו..."

"אני עובד עד מאוחר" אמר מארק.

"למכתבים שלנו..."

"השארתם את המכתב האחרון בחוץ בגשם. בקושי הצלחתי לזהות ממי הוא..."

"לעדכונים בחשבונך באתר שלנו..."

"אין לי אפילו מחשב!" אמר מארק.

"זה לא משנה. לכן באתי לכאן, לדבר איתך, בשעה שבטוח תהיה בבית..."

"נחמד מצידך..." אמר מארק.

האיש העביר את המסמכים למארק. "כמו שאתה רואה, החשבון שלך נמצא במינוס רציני, ולא מעט זמן. לצערי, הבנק לא יכול להרשות שזה יימשך. אם עד סוף החודש לא תצליח להחזיר את החוב, נאלץ לנקוט צעדים משמעותיים יותר."

"כבר מכרתי את הרכב שלי בשביל להחזיר את החוב" אמר מארק. "כמו שאתה רואה, זה לא מספיק" אמר האיש. "כמובן שישנו הנכס שאתה מחזיק בו. אני בטוח שתצליח לכסות את החוב ואפילו להישאר עם עודף אם תמכור אותו..."

"כבר שמעתם את תשובתי בנושא הזה. אף פעם!" אמר מארק בהחלטיות.

"אם זה מה שאתה רוצה" אמר האיש. הוא קם מהכיסא ופנה לכיוון הדלת. "יש לך עד סוף החודש לשקול זאת מחדש. לאחר מכן, אנחנו נאלץ לשקול את זה בשבילך".
ובמילים אלו, האיש קד ויצא החוצה. מארק הביט מעבר לדלת הפתוחה. השמיים החלו להתבהר קצת וכיוון שבכל מקרה מארק לא האמין שיצליח לחזור לישון, החליט להתחיל את יומו כבר מעכשיו. הוא פתח את הארון ושלח את ידו אל המדף הגבוה ביותר. משם למעלה, הוא שלף שקית בד. התפילין שלו.

מארק זכר בבירור את אותו היום. היה זה בעשרת ימי תשובה. הוא החליט ללכת לבקר את הרב שבזכות דרשה שלו החליט לחזור בתשובה רק כמה חודשים לפני כן.
מארק בישר בשמחה לרב שהוא החליט, שכיוון שהשנה היא שנת שמיטה, הוא עומד לשמור על השמיטה במלואה ולא לעבד את השדה כל השנה.
"זה נהדר מארק!" אמר הרב. "אני מאחל לך בהצלחה. אבל אתה הרי חקלאי. ממה תתפרנס השנה אם לא תעבוד?" הוא שאל.
"למרבה המזל, חוץ מהחקלאות יש בבעלותי עסק של הלוואות שעובד מצוין. אוכל להתפרנס ממנו בקלות השנה" אמר מארק.
חצי מהצבע בפני הרב אזל ברגע.
"הלוואות?" הוא אמר. "באופן מסודר דרך הבנק, אני מקווה".
"לא הרב, עסק עצמאי לחלוטין" אמר מארק. "הלוויית הרבה הלוואות עד היום. אם השנה יחזירו לי את כולן, כמתוכנן, הכסף אמור להספיק לחלוטין".
"וההלוואות...?" שאל הרב. "עם שטר פרוזבול?"
"מה זה פרוזבול?" שאל מארק.
מעט הצבע שעוד נותר על פניו של הרב אזל באחת.

ביום שבו הגיע אליו נציג הבנק, מארק החליט לעבור בשדה שלו בדרכו הביתה. השדה היה מרוחק מעט מדירתו החדשה, ולכן הוא נאלץ לרכוב לשם על אופניו. כאשר הגיע לשם, שמח לגלות שהשדה נשאר בדיוק כפי שהוא: עזוב לחלוטין. הטרקטור הגדול עדיין עמד בקצה השדה, ליד סככת הציוד. לכל אורך ורוחב השדה החלו לגדול עשבים שוטים רבים. כמה יבול הניב השדה הזה רק בשנה שעברה! וכעת, אפילו לא שיבולת חיטה אחת.
מארק נאלץ כבר למכור את המכונת שלו, את הטרקטור השני שלו ואפילו את הדירה הקודמת שלו, דירת שלושה חדרים בסמוך לשדה – מכר, ועבר לדירת חדר בקצה השני של העיר.
בעקבות האיסור ההלכתי לעסוק בחקלאות או לדרוש את כספי ההלוואות, מארק החל לעבוד כמלצר.

בסוף החודש, זומן מארק לבית המשפט.
הוא הגיע לשם לבוש בחליפה המהודרת האחרונה שנשארה לו. המשפט היה קצר. נציגי הבנק דרשו ממארק את כל הכסף שהוא חייב להם.
"האם זה נכון שאתה מחזיק בבעלותך קרקע חקלאית באזור השרון?" שאל השופט. "נכון" ענה מארק. "אני מבין שזהו הנכס הגדול ביותר שיש בבעלותך" המשיך השופט.
"גם זה נכון" ענה מארק. בשלב זה דיבר נציג הבנק: "לפי הנתונים שבעלתנו" הוא אמר, "שווי השדה הזה, אם יימכר, יכול לכסות את החוב כלפי הבנק כמה וכמה פעמים. ההצעה שלנו למארק היא למכור את השדה או חלק ממנו, וכך לכסות את החוב כלפינו. מדובר בקרקע חקלאית מוצלחת מאוד אשר ייתכן שיש אפילו אפשרות להמיר חלק ממנה לקרקע למגורים וכך לבנות עליה בניינים. בשנה רגילה היינו מוכנים לחכות עד לתנובת הקרקע ואז לגבות את החוב, אבל לצערנו כיוון שהשנה הקרקע הוזנחה...".
"היא לא הוזנחה" אמר מארק. "היא נשמטה".

"כך או כך, אין ולא יהיה יכול השנה וגם לא בשנה הבאה אם נתחשב במצב הקרקע כעת. לכן האפשרות היחידה היא למכור את הקרקע" אמר נציג הבנק. "ובכן מארק. נראה שאין לך הרבה ברירות" אמר השופט. "דווקא יש לי" אמר מארק. "למכור את הדירה לבנק. השווי שלה אמור להספיק". כל קהל בית המשפט נתמלא דיבורים. נציג הבנק נראה המום. "שקט!" אמר השופט. "אבל אם תמכור את הדירה, היכן תגור?" הוא שאל. "אם צריך, בטרקטור!" אמר מארק. "אבל אני לא מוכן למכור את השדה!". "אם כן..." אמר השופט. "זוהי זכותך להחליט כך. השדה יישאר בבעלותך והדירה תעבור לבעלות הבנק".

נציגי הבנק הגיעו ביום למחרת. מארק כבר היה מוכן עם כל חפציו – לא רבים במיוחד. הוא הצליח לדחוף את כולם לתוך תיק טיולים גדול. את הארון, המיטה ושאר הרהיטים, השאיר בדירה. הם ממילא לא יועילו לו עכשיו. מארק עלה על אופניו ורכב בחזרה אל השדה, מעיף מבט אחרון אל דירתו אשר כבר לא שייכת לו. כאשר הגיע, הוא החנה את אופניו ליד הסככה ונכנס פנימה. הסככה עצמה הייתה מלאה בציוד חקלאי. מבין המעדרים והמחרשות, מארק שלף אוהל גדול והקים אותו ליד פתח הסככה. ביתו החדש.

החודשים עברו. בתחילת החורף החלו לגדול בשדה, נוסף על העשבים הגבוהים, גם שיחים רבים למיניהם ואפילו עצים צעירים. כאשר הגיע האביב התמלא השדה בהמוני פרחים במגוון צבעים מסחרר. לאחר שהתעורר בתוך בוץ, ספוג במים, אחרי שתקרת האוהל קרסה עליו - יותר מפעם אחת - מארק סבר שזה לא כל כך נורא לקום כל בוקר לנוף כזה. אך נוף זה לא נשאר הרבה זמן. הימים עברו, הקיץ הגיע ומספר ימי שרב כבד שבאו זה אחרי זה ייבשו לחלוטין את הפרחים והעשבים והשדה נצבע כולו בצהוב בוהק, עם כתמי ירוק של השיחים והעצים שעדיין הוריקו. במהלך ימי הקיץ הארוכים הללו, עבד מארק במסעדה במשך כל שעות היום. למרות היותו חקלאי ויחסית רגיל לחום, השהייה באוהל המחניק במזג אוויר כזה הייתה כמעט בלתי נסבלת. באותם הימים, כאשר התעורר מכוסה זיעה באוהל, הוא התנחם בכך שכבר אין לו חוב לאף אחד, לפחות בינתיים. אך לא רחוק היה היום שבו עתידים חיינו להשתנות - שוב - מן הקצה אל הקצה. היה זה באחד מימי הקיץ הארוכים. מארק הלך לעבודה במסעדה. בסביבות השעה שתיים אחר הצהריים, נכנס למסעדה זוג מוזר. היו אלה איש ואשה, בני שישים לפחות. רוב האנשים שהגיעו למסעדה נהגו להזמין מקום מראש לפחות יום קודם לכן, ובאו לבושים בבגדים מכובדים, אך הזוג הזה היה לבוש בבגדי טיולים ועל גבם נשאו שניהם תיקי מסע. "צהרים טובים!" אמר האיש אל מארק כשנכנסו. "אשתי ואני מחפשים מקום לאכול. יש לכם מקום במסעדה?". "בוודאי!" ענה מארק. "בואו, נמצא לכם מקום לשבת". לאחר שהושיב את השניים ושאל אותם מה ברצונם לאכול, התפתחה שיחתם הלאה אל הלבוש המיוחד והתיקים הגדולים. בני הזוג היו מיכאל ודליה. שני חובבי טבע גדולים. מיכאל סיפר למארק שהם מסתובבים באזור לאחרונה כחלק ממסע בשביל ישראל. מארק שיתף אותם בכך שיש בבעלותו שדה ושהוא לא מגדל בו גידולים בשנה האחרונה כחלק משנת השמיטה. השניים התלהבו וביקשו ממארק שיראה להם כיצד נראה השדה אחרי שניתן לטבע להשתלט עליו למשך השנה האחרונה. מארק הופתע מעט מבקשתם, שהרי לא חשב שהשדה שלו הפך למאוד 'טבעי' בגלל שנה אחת של שמיטה, אך הסכים ברצון רב, ולאחר הארוחה, הלכו השלושה אל שדהו של מארק לסיור.

הסיור, שהתנהל ברגל, החל בקצהו הדרומי של השדה, ליד סככת הציוד. מארק החווה בידו כלפי הפרחים היבשים. "עד לא מזמן... " הוא אמר. "כל אלה זהרו בשלל צבעים. עכשיו הכל כבר יבש". "עוד לא הכל" אמר מיכאל. הוא ניגש אל בין כמה גבעולים יבשים, הסיט אותם מעט וחשף פרח כחול שנעלם מעיני מארק. "עד-עד" אמר מיכאל. "פרח שממשיך לפרוח גם אחרי שמת. אם תשים לב הם די נפוצים בשדה שלך". ואכן, כשמארק הביט סביבו, הוא שם לב לעוד ועוד נצנוצים כחולים של פרחי העד-עד. "וואו, לא שמת לי לב" אמר מארק בהפתעה. "לפעמים אלה פרחים שקשה לשים לב אליהם" אמרה דליה.

הסיור המשיך. ככל שהעמיקו אל תוך השדה, נתגלו עוד ועוד צמחים נדירים. מרווה משולשת, תורמוס צהוב ואפילו פרחי דבורנית שלא פרחו, אך בהחלט גדלו בשדה. מיכאל הציע לחכות לערב כדי להמשיך את הסיור וכך עשו.

כאשר השמש שקעה, המשיכו בהליכה. מיד הבין מארק שמיכאל צדק. הוא מעולם לא שם לב עד כמה השדה שלו "חיי" אפילו יותר - במהלך הלילה.

קולות המוני צרצרים נשמעו. כשנשמעו צעדים, היו שולפים מיכאל ודליה את פנסיהם. במהלך הסיור נגלו להם לא פעם דרבנים, תנים, צבוע אחד ואפילו יונק מכרסם שזוהה על ידי דליה בשם "נמנמן סלעים", אשר נדיר ביותר בארץ.

אך השיא היה כאשר הגיעה החבורה אל מרכז השדה. הם היו מוקפים באלפי מטרים של שטח חקלאי שהתפרא והפך לשטח בתה טבעי מעורב עם חורש ים תיכוני עשיר. אז, נשמעו קולות שהיו מוכרים לדליה ומיכאל, אך דווקא ממקום אחר לחלוטין בעולם. "אני מזהה את הקולות האלה" אמר מיכאל בהתרגשות. הם כיוונו את פנסיהם קדימה ומולם התגלה, להפתעתו הגמורה של מארק, עדר צבאים של שלוש נקבות וזכר אחד בעל קרניים.

מארק לא האמין. הוא מעולם לא חשב שהשדה שלו יכול להכיל כל כך הרבה יצורים חיים. שמיטת הקרקע שהחזירה את השדה לטבעו אפשרה לחיות למצוא מקלט מפני השטחים העירוניים סביב - בפיסת האדמה הזו.

כאשר חזרו השלושה אל הסככה והטרקטור, כבר עלה השחר. מיכאל לחץ את ידו של מארק בחום. "תודה רבה על הסיור הנהדר הזה מארק! לא האמנתי שיש עוד מקומות כאלה במרכז הארץ". "תודה לכם!" אמר מארק.

"יודע מה?" אמר מיכאל. "יש לי הצעה בשבילך. מה דעתך להשאיר את השדה שלך ככה? הוא יכול להיות שמורת טבע נהדרת! כפי שראית אנחנו חובבי טבע בעצמנו ונשמח לשלם לך כדי שתשמור על הטבע בשדה שלך". הוא הוציא את פנקס הציקים שלו ורשם סכום. "מציד, אפשר לבצע את ההעברה כבר עכשיו" אמר.

מארק הביט על הסכום הרשום ונשימתו כמעט נעתקה. סכום הכסף שהציע מיכאל היה גדול פי כמה מסכום הכסף שהיה יכול להרוויח אילו מכר את השדה.

מארק הביט שוב בסכום ואז פנה שוב להביט על השדה. "שמרתי על השדה הזה שמוט כל השנה האחרונה" אמר מארק. "ותראה איזו מתנה קיבלתי! אבל מצוות השמיטה היא רק לשנה אחת. לאחר השנה הזו, יש מצווה ליישב את הארץ, לעבוד את האדמה!".

"תחשוב על זה בתור שכר מאלוקים על שמירת שמיטה. חוץ מזה, הרי יש גם מצווה לשמור על יפי הארץ, לא?" אמר מיכאל. "נו, אז מה דעתך?".

מארק התלבט. הוא לא ידע מה זה אומר. האם שכר משמיים על הטרחה שהשקיע, או שמא ניסיון נוסף?

"תן לי לחשוב על זה" אמר מארק. "אבל כעת, אני זקוק לקצת שינה". ובמילים אלה, נכנס מארק לאוהל ונרדם בעודו מביט על השדה שלו מואר באור הזריחה.